

XIV МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «ФАКТОРИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ЕВОЛЮЦІЇ ОРГАНІЗМІВ» ТА VII З'ЇЗД ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ БІОЛОГІВ РОСЛИН

А. В. ГОЛУБЕНКО¹, Н. М. ДРОБИК², О. О. ПОРОННИК³, В. А. КУНАХ³

¹Київський національний університет імені Тараса Шевченка
ННЦ «Інститут біології та медицини»
Україна, 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 64/13
e-mail: holubenko@yahoo.com

²Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Україна, 46027, м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2
e-mail: drobyk.n@gmail.com

³Інститут молекулярної біології і генетики НАН України
ННЦ «Інститут біології та медицини»
Україна, 03143, м. Київ, вул. Академіка Заболотного, 150
e-mail: kunakh@imbg.org.ua

У період з **15 по 20 вересня 2019 р.** у м. Києві (Україна) на базі Інституту молекулярної біології і генетики НАН України Українським товариством генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова (УТГіС) було проведено чергову щорічну **XIV Міжнародну наукову конференцію «Фактори експериментальної еволюції організмів»**, присвячену двом ювілеям — 140-річчю від дня народження видатного генетика і селекціонера академіка В. Я. Юр'єва та 120-річчю від дня народження видатного ботаніка, генетика і селекціонера члена-кореспондента НАН України В. П. Зосимовича. Цього року конференція була асоційована з **VII з'їздом Всеукраїнської асоціації біологів рослин**, а її співорганізаторами, окрім УТГіС, виступили Інститут молекулярної біології і генетики НАН України (ІМБГ) та ДУ «Інститут харчової біотехнології та геноміки НАН України».

На конференції зареєструвалося 67 учасників — представників регіональних представництв УТГіС ім. М. І. Вавилова з 9 областей України, а також 11 учасників-іноземців. Так, у конференції взяли участь вчені з Харкова, Одеси, Херсона, Львова, Умані, Глухова, Вінниці, Чернівців, Миколаєва та Києва. Іноземну делегацію на конференції представляли відомі вчені з Польщі (3), Білорусі (5) та Азербайджану (2 учасники). У роботі конференції і з'їзду взяли участь також близько 90 незареєстрованих учасників та гостей.

До відкриття конференції було надруковано два чергові томи (Т. 24, Т. 25) збірника наукових праць **«Фактори експериментальної еволюції організмів»** (ISSN 2415-3826 (Online), ISSN 2219-3782 (Print)), в яких опубліковано статті на основі матеріалів, представлених на конференції, та які узагальнюють теоретичні досягнення та практичні надбання провідних українських та зарубіжних учених. Всього опубліковано 123 статті і 8 вибраних тез пленарних доповідей.

Експериментальні й оглядові статті обох томів збірника та тези пленарних доповідей присвячено актуальним проблемам прикладної генетики і селекції, генетики людини та медичної генетики, аналізу та оцінки генетичних ресурсів, екогенетики, біоінформатики та комп'ютерної біології (у 24 томі збірника), а також проблемам еволюції геномів у природі та експерименті, загальної та популяційної генетики, молекулярної генетики та геноміки, молекулярних та клітинних біотехнологій, історії біології, питанням викладання генетики (том 25).

Результати та аналіз наукових досліджень, представлених у статтях збірника, висвітлюють проблеми, які постають перед науковцями сьогодні, а також можуть стати основою для їхнього вирішення у майбутньому, та сприяти майбутньому розвитку теоретичних засад еволюції, генетики, селекції та біотехнології як в Україні, так і за її межами.

Відкрив XIV Міжнародну наукову конференцію «Фактори експериментальної еволюції організмів» та виступив перед учасниками з вітальним словом Президент УТГіС ім. М. І. Вавилова, член-кореспондент НАН України **Віктор Анатолійович Кунах**. У вступній промові він привітав учасників з початком конференції, висловив вдячність керівництву Інституту молекулярної біології та генетики НАН України за сприяння та активну участь в організації конференції, розповів про основні напрямки роботи Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова та діяльність УТГіС впродовж року, звернув увагу на велику кількість і безумовну актуальність та сучасність публікацій у наукових виданнях, які випускаються під егідою Товариства, представив план роботи конференції, після чого надав слово для привітання директору Інституту молекулярної біології і генетики НАН України, академіку НАН України, доктору біологічних наук Тукалу Михайлу Арсентійовичу.

М. А. Тукало у своїй промові привітав учасників з початком роботи конференції, розповів про діяльність ІМБГ, основні напрямки фундаментальних та прикладних наукових досліджень, які виконуються в Інституті, наголосив на важливості біомедичних досліджень, згадав про можливі ризики та високу відповідальність, яка лежить на сучасних учених, та повідомив про основні наукові досягнення науковців Інституту. На завершення промови Михайло Арсентійович побажав учасникам конференції плідної роботи, нових цікавих наукових ідей та нових можливих напрямів співпраці.

Далі **В. А. Кунах** запросив до слова співголови конференції академіка НАН України, доктора біологічних наук, професора, директора ДУ «Інститут харчової біотехнології та геноміки» НАН України, Президента громадської організації «Всеукраїнська асоціація біологів рослин» **Ярослава Борисовича Блюма**.

Я. Б. Блюм виступив перед учасниками конференції з вітальною промовою, у якій стисло розповів про сучасний стан біологічної науки в Україні, про діяльність ДУ «Інститут харчової біо-

технології та геноміки» та ГО «Всеукраїнська асоціація біологів рослин». Наприкінці виступу Я. Б. Блюм оголосив про VII з'їзд Всеукраїнської асоціації біологів рослин, асоційований з Х-IV Міжнародною науковою конференцією «Фактори експериментальної еволюції організмів», та ознайомив учасників конференції з основними пунктами його програми.

В. А. Кунах продовжив засідання привітанням з ювілейними датами та нагородженням почесними грамотами д.б.н. І. С. Карпової, д.б.н., члена-кореспондента НАН України Ф. І. Товкача та канд. с.-г. наук О. В. Щербак за їхню активну участь у роботі Товариства.

На завершення вступної частини з вітальною промовою перед учасниками конференції виступив доктор біол. наук, академік НАН Білорусі, почесний директор Центрального ботанічного саду НАН Білорусі **В. Н. Рєшетніков** (м. Мінськ, Білорусь), у якій він розповів про стан біологічної науки, діяльність біологічних, і зокрема, генетичних, закладів Білорусі, подякував за запрошення та висловив сподівання на подальшу плідну співпрацю з українськими вченими.

Перше пленарне засідання конференції, за головування на ньому члена-кореспондента НАН України, проф. **В. А. Кунаха**, доктора біол. наук, проф. **Н. М. Дробик** та кандидата біол. наук **А. В. Голубенко**, розпочав **В. А. Кунах** доповіддю, присвяченою 120-річному ювілею члена-кореспондента НАН України В. П. Зосимовича. У доповіді було розглянуто основні етапи життя та найголовніші наукові досягнення і науково-організаційні здобутки доктора біол. наук, професора, члена-кореспондента НАН України Володимира Павловича Зосимовича — видатного українського вченого і організатора науки, розробника генетичних основ селекції рослин, зокрема методів отримання поліплоїдів, автора теорії походження і еволюції буряків та можливості існування мутантів цукрових буряків з однонасінними плодами, який створив низку поліплоїдних сортів різних сільськогосподарських культур, організатора і активного учасника відродження класичної генетики в Україні у 1960-х рр., одного із засновників Українського товариства генетиків і селекціонерів, Інституту молекулярної біології і генетики НАН України, журналу «Цитологія і генетика» тощо.

Пленарне засідання продовжила канд. біол. наук, старший науковий співробітник лабораторії генетики і біотехнології Інституту рослинництва УААН ім. В. Я. Юр'єва **О. В. Білинська** (м. Харків,

Україна), яка виступила з доповіддю «Академік В. Я. Юр'єв — селекціонер, генетик, фундатор вітчизняної селекційної науки (До 140-річчя від дня народження)», де не лише висвітлила основні етапи наукової кар'єри цього видатного вченого, а й представила прекрасний документальний фільм, присвячений його діяльності.

Після короткої перерви, під час якої учасники конференції сфотографувалися для колективного фото, пленарне засідання під головуванням члена-кореспондента, НАН України професора **М. В. Кучука** та професора **Роберта Хастерока** було продовжене доповіддю члена-кореспондента НАН України **М. В. Кучука** та академіка НАН України **Ю. Ю. Глеби** (м. Київ, Україна) «New modern plant biotechnologies for medicine and agriculture», у якій було висвітлено основні напрямки сучасної біотехнологічної науки на прикладі рослин та практичне застосування її наукових результатів перш за все у біомедицині.

У пленарній доповіді професора **Р. Хастерока** із співавторами (м. Катівіці, Польща) «Comparatively barcoded chromosomes of *Brachypodium* tell the story of their karyotype structure and evolution» було представлено дослідження каріотипів рослин роду *Brachypodium* та показано зв'язок їхньої еволюції з транслокаціями, інверсіями та іншими хромосомними перестановками, які відповідають за різноманітну структуру каріотипів у роді, у тому числі за поліплоїдію. Проф. Хастерок наголосив, що цитомолекулярні дослідження, зокрема у поєднанні з висновками поточних проектів дослідження послідовності цілого геному та подальших молекулярних філогенетичних аналізів, повинні сприяти вирішенню ще нез'ясованих філогенетичних зв'язків у родині *Brachypodium*.

Наступною була пленарна доповідь доктора біол. наук, професора **Р. А. Волкова** із співавторами (м. Чернівці та м. Київ, Україна) «Молекулярна організація та поліморфізм 5S рДНК *Deschampsia antarctica*» — одна з декількох доповідей на цій конференції, присвячених дослідженню взаємозв'язку між генетичним поліморфізмом антарктичних рослин та такими факторами, як ізоляція, міграція та адаптація до нових екологічних умов їхніх природних ареалів.

У пленарній доповіді «The effect of nanoparticles of biogenic metal oxides on seed germination capability, photosynthetic pigment content, activities of PS II and superoxide dismutase in wheat seedlings» доктор біол. наук, член-кореспондент АН Азербайджану **Азізов Ібрагім**

Вагаб огли (м. Баку, Азербайджан) представив результати дослідження впливу наночастинок оксидів міді, титану, заліза і алюмінію на енергію проростання, схожість, ріст і розвиток, вміст фотосинтетических пігментів, активність фотосистем і супероксиддисмутази проростків пшениці, які показали позитивний ефект наночастинок TiO_2 , ZnO і Fe_2O на проростання і ріст проростків пшениці.

Завершив пленарне засідання доктор біол. наук, академік НАН Білорусі В. Н. Решетников доповіддю «Биотехнология растений в Беларуси» (Мінськ, Білорусь), в якій детально і цікаво розповів про останні досягнення білоруських учених у галузі біотехнології та суміжних з нею наукових напрямків.

У другій половині дня 16 вересня 2019 р. учасники конференції заслухали доповідь-лекцію «Квантові виклики головної молекули життя» доктора біол. наук О. О. Броварець ІМБГ, м. Київ, Україна), яка зацікавила науковців та викликала жваве обговорення.

Увечері, 16 вересня 2019 р. відбулось засідання Пленуму Ради Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова. Президент Товариства, член-кореспондент НАН України **В. А. Кунах**, відкрив засідання, виступив із коротким вступним словом та представив доповідь «Підсумки роботи Президії Товариства за період 2018–2019 рр. та головні завдання діяльності на 2020 рік». Доповідач приділив велику увагу видавничій діяльності Товариства та наголосив на важливості випуску друкованих наукових видань, таких як «Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів» та «Фактори експериментальної еволюції організмів». Президент Товариства також повідомив про підготовку «Вісника УТГіС» до перереєстрації як фахового видання з підвищенням його категорії до рівня Б та перспективою присвоєнню Віснику **Index Copernicus Value**, що дозволить вивести його на міжнародний рівень, як було зроблено раніше зі збірником наукових праць «Фактори експериментальної еволюції організмів». Підвищення рівня журналів забезпечує їхню популярність як серед молодих, так і серед провідних українських та зарубіжних науковців. Так, у збірнику «Фактори експериментальної еволюції організмів» цього року опубліковано понад 120 статей, які було опрацьовано виключно силами та коштами УТГіС — від рецензування до літературної обробки, редагування, корекції і верстки. **В. А. Кунах** нагадав також про продовження

створення єдиного реєстру членів УТГІС, який покращує можливість зворотного зв'язку між керівництвом та регіональними представництвами товариства. Прямим результатом такого зв'язку є ефективна робота з планування та організації всеукраїнських та міжнародних наукових конференцій та симпозіумів — наприклад, впродовж 2019 року було проведено наукові конференції за активної участі в їх організації Одеським, Черкаським, Тернопільським осередками Товариства. Реєстр також використовується для контролю за членськими внесками та оргвнесками до конференцій і для обміну інформацією про видатних науковців-членів товариства тощо. Президент розповів і про проблеми, які виникають у роботі Товариства, серед яких були названі як проблеми матеріального забезпечення наукового процесу, так і відтік молоді з науки, і, як наслідок, скорочення кількості науковців-членів Товариства. Доповідач особливо відзначив активну діяльність Харківського, Черкаського, Тернопільського, Чернівецького, Херсонського, Одеського відділень УТГІС та наголосив на необхідності покращення роботи інших відділень Товариства.

Після завершення доповіді Президента Товариства було заслухано звіт скарбника УТГІС, кандидата біол. наук **О. О. Пороннік**, в якому було зазначено, що джерелом фінансових надходжень є членські внески та оплата публікацій в наукових виданнях Товариства, а витрати спрямовані на забезпечення видавничої діяльності та організації наукових конференцій. Річний фінансовий звіт було схвалено одноголосно.

Доповідь президента УТГІС викликала загальне схвалення та, водночас, бурхливе обговорення за участі членів Товариства з різних його представництв. Так, д. с.-г. н., проф. **В. Г. Вировець** (м. Глухів, Україна) наголосив на недостатній представленості на конференціях і в друкованих виданнях Товариства представників селекційної науки. Серед причин такої ситуації було названо і матеріальні труднощі, і, можливо, не надто вдалі терміни проведення конференцій, які часто припадають на період активних польових робіт, про що зауважив **І. О. Созінов** (м. Київ, Україна) і запропонував провести опитування науковців-селекціонерів з приводу узгодження дати проведення конференцій «Фактори експериментальної еволюції організмів». Про проблеми роботи з науковими виданнями УТГІС розповіла доктор біол. наук, проф., віцепрезидент УТГІС **Н. М. Дробик** (м. Тернопіль, Україна). Во-

на підкреслила, що найбільше питань виникає з якістю рукописів публікацій, особливо в оформленні анотацій, списків літератури тощо, та їхньою невідповідністю щодо заявлених секцій. Також трапляються випадки надсилання статей на невірну адресу, що унеможлиблює публікацію. Доктор біол. наук, проф. **Л. А. Атраментова** (м. Харків, Україна) також висловила побажання щодо підвищення якості статей у виданнях Товариства, особливо рекомендувала звернути увагу на статистичну обробку результатів досліджень. Зауваження з приводу покращення якості публікацій, необхідності більш суворого рецензування, збільшення кількості англійських статей висловив також канд. біол. наук **О. М. Громико** (м. Львів, Україна), та запропонував підвищити розмір членських внесків для покращення фінансового забезпечення якості друкованих видань.

На засіданні Пленуму УТГІС відбулося також обговорення дати і місця проведення наступної конференції «Фактори експериментальної еволюції організмів». Серед пропозицій прозвучали Львів, Умань, Кам'янець-Подільський, Харків, Полтава, Суми. Попередньо було прийняте рішення щодо проведення конференції у м. Кам'янець-Подільський, згідно з пропозицією доктора с.-г. наук, академіка НААН України, віцепрезидента УТГІС **С. І. Ковтун**.

Активну дискусію викликало питання популяризації Товариства, конференцій, які проводяться під егідою УТГІС, та наукових видань, у якій взяли активну участь **В. А. Кунах**, **І. О. Созінов**, **І. О. Андрєєв** та ін. Головними засобами для популяризації діяльності УТГІС було визнано сайт Товариства, FB-сторінку та самі конференції. Підсумковим виступом у обговоренні була промова доктора біол. наук, проф., віцепрезидента УТГІС **Н. М. Дробик**, в якій вона відмітила високий рівень організації роботи Товариства і запропонувала схвалити звітну річну доповідь президента УТГІС **В. А. Кунаха** та затвердити проект рішення Пленуму.

На завершення Пленуму президент УТГІС **В. А. Кунах** вручив подяки за активну участь у діяльності Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова та регулярну участь у конференціях товариства іноземному члену УТГІС **Азізову Ібрагіму Вагаб огли** (м. Баку, Азербайджан). У заключній промові президента УТГІС було представлено і поставлено на голосування проект рішення Пленуму УТГІС. Рішення Пленуму УТГІС затверджено

одноголосно. Засідання Пленуму було оголошене закритим.

У вівторок, 17 вересня 2019 р., у приміщенні Конференц-зали Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України відбувся асоційований з конференцією VII з'їзд Всеукраїнської асоціації біологів рослин. Зі вступним словом виступив президент Всеукраїнської асоціації біологів рослин, академік НАН України, доктор біол. наук, професор **Я. Б. Блюм**, в якому привітав делегатів з'їзду та учасників конференції «Фактори експериментальної еволюції організмів» і оголосив з'їзд відкритим.

Делегатів з'їзду та учасників конференції привітала також директор Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України, член-кореспондент НАН України **Н. В. Заіменко**, вона розповіла про основні напрямки наукової роботи у Національному ботанічному саду НАН України, та запросила учасників засідання до співпраці у галузі біології рослин.

На першому пленарному засіданні з'їзду, що пройшло під головуванням акад. НАН України **Я. Б. Блюма** і доктора с.-г. наук, проф. **Д. Б. Рахметова**, заслухано і обговорено доповіді **Я. Б. Блюма** «Створення селекційних ліній м'якої пшениці з генами стійкості до стеблової іржі штаму UG99» та **Д. Б. Рахметова** «Науково-інноваційна діяльність Національного ботанічного саду імені М. М. Гришка НАН України». Після невеликої перерви пленарне засідання було продовжене під головуванням члена-кореспондента НАН України **В. А. Кунаха** та члена-кор. НАН України **С. Л. Мосякіна**. Було заслухано і обговорено наступні наукові доповіді: **Мосякін С. Л.** «Нова філогенетична систематика роду *Chenopodium* і відображення ретикулянтної еволюції на основі гібридизації та поліплоїдії»; **Ісаєнков С. В.** «Молекулярно-генетична та функціональна характеристика іонних мембранних транспортерів, залучених до регуляції сольового стресу»; **Царенко П. М.** «Водорості України: різноманіття, особливості поширення та практичні аспекти використання» та **Пірко Я. В.** «Поліморфізм інтронів генів білків цитоскелету як ефективний інструмент молекулярно-генетичної диференціації рослин».

Після завершення пленарного засідання було проведено цікаву та змістовну екскурсію по Національному ботанічному саду ім. М. М. Гришка НАН України, де учасники конференції та делегати VII з'їзду Всеукраїнської асоціації біологів рослин отримали можливість ознайомитися з визна-

чними колекціями живих рослин Ботанічного саду та помилуватися прекрасними експозиціями.

Після екскурсії відбулося засідання делегатів VII з'їзду Всеукраїнської асоціації біологів рослин (ВУАБР), на якому була заслухана доповідь Президента Всеукраїнської асоціації біологів рослин, академіка НАН України **Я. Б. Блюма** «Підсумки роботи ВУАБР за період 2017–2019 роки та головні завдання діяльності на 2020–22 роки». Після обговорення було прийнято рішення з'їзду, в якому делегати постановили схвалити діяльність Всеукраїнської асоціації біологів рослин впродовж 2017–2019 років та затвердили план роботи на наступні п'ять років. Президентом ВУАБР на новий термін було одноголосно обрано академіка НАН України **Я. Б. Блюма**, а віцепрезидентами — члени-кореспонденти НАН України **І. П. Григорук**, **А. І. Ємець** та **В. А. Кунах**.

У середу, 18 вересня 2019 р., XIV Міжнародна наукова конференція «Фактори експериментальної еволюції організмів» продовжила свою роботу на базі Інституту молекулярної біології і генетики НАН України. На пленарному засіданні під головуванням члена-кореспондента НАН України **О. І. Корнелюка** та члена-кореспондента АН Азербайджану **Ібрагіма Азізова** було заслухано наступні доповіді: **Корнелюк О. І.** (Київ, Україна) «Нові неканонічні функції тирозил-тРНК-синтетази»; **Лукаш Л. Л.** (Київ, Україна) «Стволовія клітки і генетика розвитку»; **Вагін Ю. В.** (Київ, Україна) «Еволюція дарвінізму» та **Воронова Н. В.** із співавторами (Мінськ, Білорусь) «Митохондриальні геноми тлей: еволюційні паттерни, особливості і обмеження».

Після невеликої перерви відбулося наступне пленарне засідання, на якому головували доктор біол. наук **О. Ю. Урбанович** та доктор біол. наук **І. С. Карпова**, де були представлені наступні наукові доповіді: **Карпова І. С.** (Київ, Україна) «Лектини та їх вплив на генетичні програми»; **Атраментова Л. А.** (Харків, Україна) «Міграції, гени, поведінка»; **Андрєєв І. О.** (Київ, Україна) «Структурна організація різних типів повторів 5S рДНК в геномі *Deschampsia antarctica* на основі даних біоінформатичного аналізу» та **Урбанович О. Ю.** (Мінськ, Білорусь) «Поліморфізм двох генів, кодуючих дегідрини пшениць». У перерві учасники конференції ознайомилися з представленими стендовими доповідями.

На вечірньому засіданні учасники конференції заслухали доповідь-лекцію **Н. В. Грищенко**

(ІМБГ, Київ, Україна) «Сучасний стан генетики спадково обумовлених патологій людини», яка викликала жвавий інтерес у слухачів та ініціювала активне обговорення у залі й кулуарах.

Четвер, 19 вересня 2019 р., був цілком присвячений секційним засіданням. На вранішньому засіданні об'єднаної секції «Загальна і популяційна генетика та молекулярна генетика і геноміка», на якому головували канд. біол. наук, с.н.с. **Н. О. Козуб** та канд. біол. наук, старший науковий співробітник **І. О. Андрєєв**, було заслухано 9 секційних доповідей. На засіданні секції «Прикладна генетика і селекція» головували доктор с.-г. наук, проф. **А. М. Хохлов** та доктор с.-г. наук, проф. **М. Р. Козаченко** і було заслухано 6 доповідей. У перерві на розгляд учасників було представлено нові стендові повідомлення. У другій половині дня на об'єднаній секції «Аналіз і оцінка генетичних ресурсів та молекулярні і клітинні біотехнології», під головуванням канд. біол. наук **О. В. Білинської** та канд. біол. наук **О. О. Пороннік**, було заслухано ще 6 секційних доповідей.

Отже, всього впродовж XIV Міжнародної наукової конференції «Фактори експериментальної еволюції організмів» і VII з'їзду Всеукраїнської асоціації біологів рослин було заслухано та обговорено 20 пленарних та 21 секційну доповідь. Також на конференції було представлено низку стендових повідомлень.

Грамотами за найкращу пленарну доповідь нагороджені: **Н. В. Воронова** (Мінськ, Білорусь) «Митохондриальні геноми тлей: еволюційні паттерни, особливості та обмеження»; **Р. Хастерок** (Катовіці, Польща) «Comparatively barcoded chromosomes of *Brachypodium* tell the story of their karyotype structure and evolution»; **В. Н. Решетніков** (Мінськ, Білорусь) «Биотехнология растений в Беларуси».

За найкращі секційні доповіді грамотами нагороджені: **М. Р. Козаченко** (Харків, Україна) «Генетичні закономірності селекції зі створення вперше в Україні сорту ячменю ярого ваксі Шедевр»; **О. В. Білинська** (Харків, Україна) «Ефективність отримання гаплоїдів ярого ячменю у культурі пиляків *in vitro* на основі гібридного матеріалу: порівняння базової та удосконаленої технологій»; **С. І. Михальська** (Київ, Україна) «Створення трансгенних рослин з підвищеною

стійкістю до абіотичних стресів»; **М. М. Воробйова** (Мінськ, Білорусь) «Расшифровка последовательностей гена субъединицы 1 цитохромоксидазы С (COI) и гена субъединицы А фактора элонгации (EF1A) ряда видов тлей фауны Беларуси»; **N. Borowska-Zuchowska** (Катовіці, Польща) «Exploring the mechanisms of nucleolar dominance — a closer look on this enigmatic phenomenon in allotetraploid *Brachypodium hybridum*»; **Н. О. Козуб** (Київ, Україна) «Дослідження матеріалу пшениці м'якої від гібридизації з *Aegilops biuncialis* Vis. за допомогою маркерів хромосоми 1U».

За найкращу стендову доповідь «Використання мікросателітних локусів, зчеплених з генами E, для ідентифікації та паспортизації сортів сої» грамотою нагороджений колектив авторів: **Д. О. Жарікова, О. А. Аксьонова, Г. О. Чеботар, С. В. Чеботар (м. Одеса, Київ)**.

У п'ятницю, 20 вересня 2019 р. було проведено завершальну дискусію та підведено підсумки конференції. Президент УТГіС **В. А. Кунах** у своїй заключній промові висловив усім учасникам та організаторам конференції щире вдячність за плідну співпрацю та оголосив конференцію закритою. За відгуками учасників, які отримав оргкомітет після завершення конференції, XIV Міжнародна наукова конференція «Фактори експериментальної еволюції організмів» та VII з'їзд Всеукраїнської асоціації біологів рослин були відмінно організовані, а представлені доповіді свідчать про високий науковий рівень вчених-учасників конференції.

Насамкінець **В. А. Кунах** повідомив, що прийнято остаточне рішення провести наступну XV Міжнародну наукову конференцію «Фактори експериментальної еволюції організмів» **21–25 вересня 2020 р.** у м. Кам'янці-Подільському (Хмельницька область, Україна) і присвятити її 120-річчю від дня народження видатного генетика **Н. В. Тимофєєва-Ресовського**, 90-річчю від дня народження видатного молекулярного біолога **Г. Х. Мацуки** та 90-річчю від дня народження видатного генетика і селекціонера **О. О. Созінова**. Співорганізаторами заходу разом із УТГіС ім. **М. І. Вавилова** є Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка та Інститут молекулярної біології і генетики НАН України.